

СПЕЦИФІКА СКЛАДЕНИХ ІМЕННИХ ПРИСУДКІВ З НЕСПЕЦІАЛІЗОВАНИМИ ІМЕННИМИ СЛОВОФОРМАМИ МІСЦЕВОГО ВІДМІНКА У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ

У статті розглянуто особливості функціонування складеного іменного присудка з неспеціалізованими іменними словоформами (місцевого відмінка) у художньому стилі, проаналізовано його структуру й семантику.

Ключові слова: художній стиль, неспеціалізовані іменні форми, зв'язка, місцевий відмінок.

Художнє відтворення дійсності – це не просто використання образності, символізації, експресивності мовних засобів, а передусім її конкретно-чуттєве сприйняття мовцем. Спрямований на створення конкретних ефектів у свідомості читача (образів, емоцій, переживань), художній текст постійно поповнюється все новими, оригінальними способами передачі суб'єктивного враження про навколишнє середовище. Одним з найпродуктивніших засобів є іменний складений присудок, що може передавати оцінку, відображати певні оказіональні значення, зокрема через використання у функції іменної частини неспеціалізованих форм. Складений іменний присудок був предметом дослідження багатьох мовознавців, наприклад, О. О. Потебні, Ф. І. Буслаєва, О. М. Пешковського, О. О. Шахматова, Л. А. Булаховського, О. С. Мельничука, О. В. Бондарка, В. М. Русанівського, А. П. Грищенка, І. Р. Вихованця, М. Я. Плющ, К. Г. Городенської, І. К. Кучеренка, Н. Л. Іваницької, А. П. Загнітка, та ін. Незважаючи на це, на сьогодні немає дослідження специфіки іменного присудка з неспеціалізованими словоформами у художньому стилі мови, що й зумовило актуальність проблеми.

Мета статті – дослідити особливості семантики і структури складених іменних присудків з неспеціалізованими словоформами у функції іменної частини, вираженої формою місцевого відмінка, у текстах художнього стилю.

Неспеціалізованими формами іменної частини складеного присудка є словоформи родового, місцевого, орудного приєменникового й знахідного (крім словоформ з приєменником **за**) відмінків. І. Р. Вихованець, досліджуючи такі словоформи, акцентує на тому, що вони, виступаючи частиною присудка, виконують вторинні, периферійні, надлишкові невластиві відмінкові функції [3 : 174]. Регулярність уживання відмінкових форм у ролі іменної частини присудка зумовлює закріплення відриву іменникової словоформи від відмінкової парадигми. Отже, відбувається транспозиція відмінкової форми у дієслівну сферу.

Спеціалізовані форми позначають ототожнення: підметові й іменній частині присудка відповідає один позначуваний предмет чи явище дійсності: *Він – інженер, Він був інженером, Він став інженером, Він виявився інженером* – суб'єкт (підмет) схарактеризовано за певною ознакою (присудок). На відміну спеціалізованих словоформ, у реченнях з неспеціалізованими формами відсутні відношення тотожності: *Ми у захваті, Дівчина з косою, Дорога з каменю, Вона була доброї вдачі*. У цих реченнях іменник у функції частини присудка характеризує окремий предмет чи явище дійсності. О. О. Потебня, досліджуючи окремі значення присудків, зазначав, що відмінкові й приєменниково-відмінкові форми передають ознаку „відомої субстанції” (названої у підметі) „за посередництвом іншої субстанції” [12 : 105]. О. М. Пешковський виокремив приєменникові й безприєменникові словоформи за їхньою семантичною особливістю, оскільки „значення усіх цих [непрямих – О. С.] відмінків і приєменниково-відмінкових форм ... у предикативній і в непередикативній формах абсолютно тотожні” [10 : 247]. Тому, аналізуючи досліджувані одиниці, варто передусім розглянути їхнє первинне відмінкове значення.

Виступаючи у ролі основної частини складеного присудка, іменник повністю або частково втрачає предметне значення і „стає виразником не стільки предмета, скільки якості, властивості, що приписуються предметові”, тому він „прагне зайняти позицію предиката, оскільки категорія ознаки тісно пов'язана з предикативністю” [4 : 10]. Історично для атрибута в короткій формі прикметника або у формі дієприкметника присудкова позиція була звичною, первинною, у поєднанні означення з означуваним „імпліцитно” відчутне предикативне відношення. О. О. Шахматов зауважував, що „будь-які атрибутивні відношення можуть мислитися і предикативно” [13 : 179].

Безприєменникова чи приєменниково-іменникова словоформа, займаючи позицію предикатної синтаксеми, „становить лексико-граматичну єдність, виражаючи вищий від простого дієслівного присудка ступінь категоризації предикативної ознаки” [11 : 49]. До того ж, на відміну від спеціалізованих форм, неспеціалізовані мають ширший морфологічний вияв і різноманітнішу семантику.

У складеному іменному присудку відмінкові закінчення й прийменники не виражають граматичного зв'язку присудка з підметом, їхня роль більш важлива у вираженні узагальнених значень присудка. „Вторинна індивідуальна предикативна функція словоформи не відповідає категорії відмінкового значення і перебуває в синтаксичній сфері дієслова” [3 : 170]. У цю сферу її переводить дієслівна зв'язка.

Роль прийменника у складеному іменному присудку зводиться до вираження релятивних відношень, тобто є синтаксичною. Семантика прийменників, уживаних у неспеціалізованих словоформах, є узагальненою: залежно від семантики субстантива вони можуть позначати локативні, темпоральні, каузальні значення тощо. Це спричиняє труднощі у кваліфікації іменної частини. Іменник позначає предмет абстраговано (*ліс, день, хвороба*). Тому конкретизувати його значення може прийменник, який є носієм синтаксичного значення. Отже, такі прийменниково-іменні сполуки функціонують у мові як певний синтез двох різних одиниць.

Функціонально іменник у присудковій позиції змінюється: хоча він не втрачає значення предметності, проте набуває значення атрибутивності, характеристичності. Таке перетворення можливе за допомогою відмінків і прийменників, що передають різні відтінки залежного відношення одного предмета до іншого. Пор.: *Небо без просвітку, Спідниця в клітинку, Ми одного духу* тощо. Більшість таких поєднань становлять фразеологізовані одиниці, відтворювані у мові як готові словосполучення. В. В. Виноградов зауважив, що подібні стійкі словоформи мають інше значення, ніж значення конкретного іменника або суми значень іменника й прийменника [1; 2]. Стійкість подібних фразеологізованих одиниць досягається через закріплення їх у функції іменної частини присудка: *...Бард явно був в ударі* (Скрябін).

Прийменниково-відмінкові форми іменника вживаються з обмеженою кількістю повнозначних дієслів, залежно від семантики яких вони й кваліфікуються або як частини складеного присудка, або як другорядні члени речення: непрямі додатки чи обставини. Перебуваючи у постпозиції до дієслова, такі компоненти функціонують як предикати, оскільки виявляють тісніший зв'язок з останнім.

Показником предикативності прийменниково-іменникових форм є їхнє вживання в однорідному ряду з іншими словами явно предикативного характеру, зокрема з прикметниками й дієприкметниками: *На зламі століття життя під степовим соняшним небом було копійчане, бездумне, без примушених днів, без непередбачених тривог* (Домонт.).

Особливістю неспеціалізованих форм є ще й те, що частина з них вживається без атрибута, тобто відмінкова форма, втративши зв'язок з парадигмою, не може приєднувати до себе залежні означальні форми: *Фріц якраз був на підході* (Скрябін); *Я була на сторожі* (Тарасов); *Він з досвітку вже на ногах* (Павл.); *Я була в захваті, побачивши будинок* (Шевченки). Інша частина без означального слова не вживається: *Робота з клієнтами – на першому плані* (Гримич); *Завжди щось комусь винні, завжди у „вічному боргу” перед „визволителями”* (Дудар); *Мої нерви вже були на крайній точці* (Старост.). Останній тип має яскраво виражений фразеологізований характер, оскільки обидва компоненти мають частково переносне чи десемантизоване значення.

Прийменниково-іменникові форми у ролі предиката виявляють варіативність і вступають у семантико-синонімічні зв'язки з іншими прийменниками або безприйменниковими формами: *бути лікарем – бути за лікаря*. „У вторинних семантико-синтаксичних функціях периферійних відмінків наявно багато відхилень від категоріального відмінкового значення, в тому числі різноманітні семантичні нашарування” [3 : 172]. Відповідно серед неспеціалізованих форм іменної частини спостерігається подальша активація деяких узагальнених значень, а також їх розширення та закріплення. Зокрема, одними з найбільш уживаних стають узагальнені значення стану, додаткової характеристичності особи тощо.

Серед найпродуктивніших словоформ, уживаних у функції іменної частини складеного присудка, полі функціональністю вирізняється форма місцевого відмінка. Основне значення цієї форми – позначення просторових або часових координат. Однак залежно від семантики вживаного іменника і синтаксичної позиції в реченні словоформа місцевого відмінка може мати ширші значеннєві вияви. Г. О. Козачук, досліджуючи відмінкові форми іменника з прийменником **на**, зазначає, що значна частина їх виявляє функціональний синкретизм, коли на основне обставинне значення нашаровуються об'єктні, атрибутивні чи предикативні значення [8 : 27]. Стосовно форми місцевого відмінка треба зазначити, що їй властиве і суто предикативне значення у функції вираження частини складеного присудка.

Форма місцевого відмінка – єдина аналітична, яка не може вживатися без прийменника. У присудковій позиції можуть виступати тільки словоформи з прийменниками **в (у), на, при, по**, що

переважно позначають внутрішній або зовнішній стан людини, рідше вказують на перебування особи в певних умовах, обставинах, становищі, певний вид діяльності, відношення до інших осіб, якісну оцінку, схильність до чогось, перебування у певній формі тощо. Деякі дослідники [5 : 75-76; 6 : 173; 7 : 55-57] виділяють чотири значення місцевого відмінка, що входять до предикативного центру: внутрішнього стану особи (**в захопленні, в роздратуванні, у відчай**), внутрішнього стану предмета (**в харчах, у поживі**), роду діяльності (**у саперах, у хіміках**), ознаки зовнішнього стану (**у промінні, у мандрах**).

У позиції присудка (основної частини) виступають субстантиви різної семантики. Позначаючи психічний, рідше фізичний стан, форма місцевого відмінка фразеологізується і сприймається як готове предикативне поєднання. Основною ознакою цих словформ є те, що у ролі іменної частини виступає субстантив на позначення психічного, емоційного стану людини тощо, а зв'язкою – особова форма дієслова **бути**: *Навіть через багато років мати Ракші була від Генерала в захваті* (Ульян.); *Андрій був як у гарячці* (Коцюб.); *Я була в прикрім положенні* (Кобил.); *Сама господиня була у повному розпачі* (Гримич); *Бард явно був в ударі* (Скрябін); *Алан Арт був у доброму гуморі* (Соколян). Нульовий вияв зв'язки підкреслює те, що основним смисловим центром – пропозицією – є іменникова форма: *Поплазує до тієї, яка в більших достатках* (Дудар).

Частотність і продуктивність уживання форми місцевого відмінка у ролі предиката на позначення стану дає підстави говорити про ці компоненти, як спеціалізовані. Г. О. Золотова зазначає, що у формуванні смислу предиката особливу роль відіграє ізосемічність / неізосемічність, тобто „відповідність / невідповідність семантики підкласу основній семантиці цієї частини мови” [6 : 127]. Переважно у формі місцевого відмінка у ролі іменного компонента складеного присудка виступає іменник, що вказує на психічний або фізіологічний стан особи, отожд він відповідає семантиці предиката, як спеціалізована форма вираження предикативних відношень. Є. М. Ширяєв форму місцевого відмінка на позначення стану особи кваліфікує як первинну (*Я в отчаянні*), на позначення стану неістоти – як вторинну (*Река во мгле*). Для дослідника первинним способом вираження предиката є той, при якому певний компонент структури висловлювання виражений тією частиною мови, що насамперед призначена для позначення цього компонента [14]. С. М. Цейтлін [15 : 178] зазначила, що порівняно з конструкціями на зразок *Мені тривожно – Я тривожусь*, висловлювання *Я у тривозі* має вищий вияв інтенсивності предикативної ознаки.

Прийменниково-іменникова словформа перебуває у субординативному зв'язку з іншим компонентом, виступаючи залежною формою. У ролі складеного іменного присудка така одиниця часто поєднується безпосередньо із суб'єктом (підметом) за нульового вияву зв'язки. В. І. Кононенко зауважує, що сильною для такого поєднання є препозиція, коли комплекс виступає детермінантним другорядним членом речення, а постпозиція виявляє більшу кількість диференційних значень сполуки [9 : 7]. За умови безпосереднього приєднання прийменниково-іменникової сполуки до підмета або до зв'язкового дієслова аналізована словформа транспонується у позицію присудка, набуваючи конкретного атрибутивно-предикативного значення: *Ми у всесвітньому герці* (Драч), де частина іменного присудка вказує на стан суб'єкта.

Уживаними є також присудки, що позначають додаткову ознаку, характеристику суб'єкта, ставлення до суб'єкта/об'єкта; інформування; мовлення, мислення: *...Помолитися до матері божої, до тої, що в такій синій платині* [хустці] (Март.); *Пан в постолах! Ха-ха!* (Коцюб.); *Сьогодні молодість у моді* (Жилен.); *Я – тут в законі* (Скрябін); *Вони [опозиційні], звичайно, не в пошані* (Валетов); – *Тепер вона в курсі* (Валетов). Конструкції, у яких звичайно виступає нульова зв'язка і девербатив, мають прості дієслівні відповідники: – *Я вже п'ять літ із братом у процесі за хату та й більше вже правдуватися не хочу* (Март.) – *суджуся*; *Якщо він теж у змові з Лордами, то як можна довірити йому життя і здоров'я Евана?* (Соколян) – *змовився*; *Демінорівці, схоже, були в курсі, тож виглядали просто похмуро* (Соколян) – *знали*.

Конструкції на позначення додаткової характеристики деякі вчені розглядають як присудки з предикативним означенням (Р. Пауль, Л. Д. Чеснокова, Ф. П. Смагленко, Л. О. Близниченко) або називають складними (Б. М. Кулик, А. П. Медушевський та ін.). У реченнях *Сьогодні Романа прийшла в інститутському платті* (Лис); *Я цієї біди [гри в карти] навчився при війську, а в цивільнім стані я ніколи до того не беруся* (Март.) конструкція $V_{cop} + N_6$ позначає зовнішній стан суб'єкта, відповідно сприймається як єдина предикативна одиниця.

Конструкції з прийменником **в (у)** у ролі зв'язки можуть мати повнозначні дієслова: *Люди, що перебувають у відчай*, – *мають трохи розважатися, змінювати обстановку* (Денис.); *Я з сестрою сиділи у білих сорочках на печі* (Стеф.); *Другого дня Аркадій Петрович прокинувся в поганім настрої* (Коцюб.); *Рудий ходить у неї в авторитетах* (Денис.).

Виступаючи іменною частиною присудка, форма місцевого з прийменником **на** позначає зовнішній або внутрішній стан суб'єкта: *Я була на сторожі* (Тарасов); *П'ять літ Гнат Юра на чолі тепер уже столичного Державного драматичного театру імені Івана Франка* (Вишня). Поширені також фразеологічні сполучення: *Я ці три тижні був на сьомому небі* (Пирк.). Основною ознакою цих присудків є те, що у ролі зв'язки в них виступає абстрактне дієслово **бути** або зв'язка не має матеріального вираження, рідше (у фразеологізованих виразах) роль зв'язки виконує повнозначне дієслово групи пересування: *Олег, як прийнято, був на розливі* (Пок.); *Робота з клієнтами – на першому плані* (Гримич).

Мінімально репрезентованою є група присудків, виражених формою місцевого відмінка з прийменником **при**. Такі конструкції є периферійними синтаксичними відповідниками простих дієслівних або складених іменних присудків з іменною частиною, вираженою прикметником: *Андрій був при роботі* [працював] *і хоч не весь заробіток приносив додому, а все ж голодні вони не сиділи* (Коцюб.); *Ти гадаєш, що як він буде при війську* [служитиме], *то вони будуть за ним менше банувати?* (Кобил.); *Це хіба би прирівняти до стада індиків, як вони при їді* [їдять] (Март.); – *Як я була при надії* [вагітна], *а він наптий прийшов, то й за волоси мене водив* (Март.).

В. І. Кононенко, досліджуючи прийменниково-іменниковий комплекс, зазначає, що типовими для цих структур є функції членів речення, „що не входять у його предикативну основу” [9 : 8], часто утворюючи проміжну суб'єктно-об'єктну групу. Однак на сучасному етапі розвитку мови предикативна функція окремих прийменниково-іменникових словоформ (зокрема форми місцевого відмінка з прийменником **в**) набуває значного поширення: *А в мене ж тіло з білого туману, із сонця у хмаринім сповитку* (Драч); *Мій чорт був у модерному костюмі. Плащ на руці* (Драч).

Отже, на основі проведеного аналізу особливостей функціонування складеного іменного присудка з неспеціалізованою формою місцевого відмінка у художньому стилі, можна зробити такі висновки: у художньому стилі складений іменний присудок з неспеціалізованими іменними формами функціонує активно, оскільки здатен виражати різноманітні значення, зокрема фізичного і психічного стану людини, фізичного стану предмета, роду діяльності, додаткової характеристики особи тощо, що зумовлено настановою цього стилю на максимально точне відображення явищ позамовної діяльності. Іменна частина завжди поширена залежними словоформами, що дає змогу докладніше описати факт позамовної дійсності. Однак частина непоширених присудків (*у захваті, у захопленні, у розпачі*) становить своєрідні сталі одиниці, постійно відтворювані у мовленні, що вказує на їхню поступову фразеологізацію. Подальший науковий пошук може бути спрямований на з'ясування валентності складеного іменного присудка, вираженого спеціалізованими іменниковими формами у текстах різних стилів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. В. Из истории изучения русского синтаксиса / В. В. Виноградов. – М., 1958. – 40 с.
2. Виноградов В. В. Русский язык: Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. – М. : Учпедгиз, 1947. – 784 с.
3. Вихованець І. Р. Система відмінків української мови / І. Р. Вихованець. – К. : Наукова думка, 1987. – 233 с.
4. Груднева Г. Н. Составное, или сложное, сказуемое в современном русском языке : автореф. на соискание науч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / Г. Н. Груднева. – Львов, 1954. – 16 с.
5. Емельяненко Е. М. Субстантивный предикат оценочного значения / Е. М. Емельяненко // Опыт преподавания русского языка как иностранного стажерам-русистам. – К., 1985. – С. 79 – 87.
6. Золотова Г. А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса / Г. А. Золотова. – М. : Наука, 1982. – 368 с.
7. Ковальчук Н. П. О разграничении субстантивных предикатов в предложениях признаковой и квалифицирующей определительной характеристики / Н. П. Ковальчук // Науковий вісник Ізмаїльського державного педагогічного інституту. – Вип. 10. – Ізмаїл, 2001. – С. 135 – 139.
8. Козачук Г. О. Семантико-граматичні функції місцевого відмінка з прийменником **на** у структурі речення / Г. О. Козачук // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови : [зб. наук. праць] / [відп. ред. А. П. Грищенко]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. 2. – С. 24 – 31.
9. Кононенко В. І. Прийменниково-субстантивний комплекс в аспекті синтаксису / В. І. Кононенко // Мовознавство. – 1978. – № 3. – С. 3–12.
10. Пешковский А. М. Русский синтаксис в научном освещении / А. М. Пешковский. – М.: Наука, 1956. – 420 с.
11. Плющ М. Я. Прийменниково-відмінкова форма іменника у функції іменного складеного присудка // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови : [зб. наук. праць] / [відп. ред. М. Я. Плющ]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – Вип. 3. – С. 47 – 53.
12. Потебня А. А. Из записок по русской грамматике / А. А. Потебня. – М., 1958. – Т. I-II. – М., 1958. – 536 с.
13. Шахматов А. А. Синтаксис русского языка / А. А. Шахматов; [вступ. стаття проф. Е. В. Клобукова ; редакция и комментарии проф. Е. С. Истриной]. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 624 с.

14. Цейтлин С. Н. Синтаксические модели со значением психического состояния и их синонимика / С. Н. Цейтлин // Синтаксис и стилистика / [отв. ред. Г. А. Золотова]. – М. : Наука, 1976. – С. 161 – 181.
15. Ширяев Е. Н. Язык – система. Язык – текст. Язык – способность / Е. Н. Ширяев. – М., 1995.

В статье рассмотрены особенности функционирования составного именного сказуемого с неспециализированными именными словоформами (предложного падежа) в художественном стиле, проанализированы его структура и семантика.

Ключевые слова: художественный стиль, неспециализированные именные формы, связка, предложный падеж.

The article deals with peculiarities of functioning, structure and semantic of nominal predicate with non-specialized forms of nominal in art style.

Key words: art style, non-specialized forms of nominal, copula, prepositional case.

УДК 811.161.2'367

Н. М. Цівун

ПЕРІОД І СКЛАДНЕ СИНТАКСИЧНЕ ЦІЛЕ : ДО ПРОБЛЕМИ ТИПОЛОГІЇ СИНТАКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

У статті стисло проаналізовано погляди мовознавців на проблему співвідношення складного синтаксичного цілого і періоду; розглянуто основні критерії диференціації цих синтаксичних побудов.

Ключові слова: період, складне синтаксичне ціле (ССЦ).

Проблеми сутності періоду, опис його категорійних властивостей знайшли своє відображення у працях А. Б. Шапіро [1951], І. Г. Чередниченка [1957; 1962], А. О. Акішиної [1958], Л. Г. Ботіної [1961], М. С. Лапіної [1963], О. Ф. Решетнікової [1964], О. М. Карпова [1967], Г. М. Молоткової [1974], Н. В. Черемисіної [1986], А. П. Коваль [1987], О. Д. Пономаріва [1997], А. М. Галас [1997], Л. І. Байкової [2001], Л. І. Мацько [2003]. Незважаючи на помітні досягнення у дослідженні періоду, питання його сутності, визначення структурних особливостей тлумачаться по-різному. Недостатньо вивченими залишаються питання співвідношення періоду і складного синтаксичного цілого, модифікованих форм періодів (оберненого та незавершеного).

З погляду змісту період становить «...їби невеликий художній твір, написаний на певну тему» (Б. М. Кулик, М. В. Арінштейн), «...ініатюрний твір» із своєю темою, де не тільки розкривається зміст основної думки, але й подано її аргументацію, обґрунтування (А. О. Акішина), він тяжіє до «...змістовно-синтаксичної самостійності, до статусу тексту» (Н. В. Черемисіна).

На рівень реальних одиниць тексту, на думку Д. Х. Баранника, А. П. Загнітка, можна поставити період, оскільки він, хоч і «...зберігає статус одного речення, становить розгалужену синтаксичну композицію, гармонійно організовані частини якої утворюють складну тематичну і структурну цілісність» [26, 435-436]. Мовознавці розглядають період як один із текстових компонентів (текстему). На наш погляд, найбільш відповідним і вдалим є визначення текстами як «...абстрактної інваріантної одиниці текстового рівня мови, що характеризується певним тематичним змістом, композиційною структурою, відбором лексико-фразеологічних, граматичних, стилістичних засобів та інтенційно-прагматичними властивостями» [21, 601].

У цілому упродовж останніх років XX століття і початку XXI століття активізувалися дослідження цілісного мовлення (тексту), що є предметом вивчення багатьох наук – лінгвістики тексту, стилістики, літературознавства, психолінгвістики, лінгвофілософії, теорії комунікації, кожна з яких має свої завдання і оперує відповідними методами дослідження. Мовознавці (Г. В. Колшанський та ін.) відзначають, що незважаючи на певні наукові досягнення, у теорії тексту є питання, які вимагають додаткового вивчення, особливо у плані вияву його дискретності (< лат. *discretus* – поділений на частини), делімітації (< лат. *delimitatio* – визначення меж) і в цілому співвідношення граматичних і смислових показників у створенні цілісності тексту і його частин (текстем). Передусім відзначимо, що одиницею тексту мовознавці вважають «...факально вичленований найменший словесний масив, що складається з лінійно розташованої сукупності *речень*, об'єднаних у тематичну і структурну цілісність, після якої іде інша цілісність того ж рівня [26, 627]. Під таким найменшим «...словесним масивом» розуміють складне синтаксичне ціле (ССЦ), компоненти якого пов'язані за змістом, а також лексичними, морфологічними і синтаксичними засобами. Слід зазначити, що деякі мовознавці відзначають, що «...найвища реальна одиниця тексту – *надфразна єдність, абзац*» [26, 627]. На думку В. Г. Гака [10], утворюється така типологія комунікативних утворень: *речення* (просте чи складне) – *складне синтаксичне ціле* (сукупність двох чи більше речень) – *текст*. Період та парцеляцію вчений відносить до «...проміжних» форм між реченням і ССЦ.